

Pòrtic

Enric Mendizàbal i Riera

Vocal de la Societat Catalana de Geografia

Em permetreu que el Pòrtic d'aquest número sigui una reflexió a partir del darrer llibre de Francesco Tonucci traduït al català, titulat *La ciutat dels infants* (Barcelona, Barcanova, octubre de 1997). Tinc la sort de comptar entre els meus amics i amigues un nombre important de mestres d'escola, i d'ells i elles he après el paper fonamental d'aquest pedagog italià en les pràctiques educatives de renovació escolar. A més, aquestes amigues i amics acostumen a avisar-me quan Tonucci ve a Barcelona a fer xerrades i conferències (sovint relacionades amb activitats del grup de *Rosa Sensat*). Si no heu tingut mai l'ocasió d'escoltar Tonucci en directe, no sabeu el que us heu perdut!

Però anem al llibre del qual us parlava: *La ciutat dels infants* és una lúcida reflexió sobre com s'hauria de planificar la ciutat perquè aquesta fos més vivible per als infants: espais per jugar que no siguin només parcs amb tobogans i engronxadors sinó que tinguin amagatalls, pujades i baixades, racons on ningú els pugui vigilar (tot recordant-nos que als adults també ens agrada fer coses sense que *ningú conegut* sàpiga que les fem); la possibilitat de jugar a les voreres del carrer, sense que els infants hagin de baixar perquè hi ha cotxes mal aparcats (tot recordant que si hi ha un cotxe aparcat en doble fila, impeding el pas d'altres cotxes, i un cotxe damunt de la vorera, impeding el pas dels peatons, el primer cotxe que s'endurà la grua serà el de la doble fila: *sembla més important la circulació dels cotxes que no la de les persones*); la possibilitat que els infants puguin anar sols a escola (sense haver de patir si els cotxes respecten els semàfors, entre altres coses); la possibilitat que la policia municipal i els comerciants

i botiguers facin de vigilants d'aquests petits infants, tot ajudant-los a aconseguir la seva *autonomia*; la possibilitat de treballar amb els infants i les seves idees per tal de conèixer les seves necessitats, i dur-les a la realitat...

Per què és important que la ciutat sigui vivible pels infants? Perquè tal com diu Francesco Tonucci, si ho és pels infants també ho serà per a les persones velles, per les persones incapacitades, per les dones embarassades, per a les parelles d'enamorats i, també, per als adults que van a treballar.

L'objectiu del llibre de Tonucci és fer vivible la ciutat. I a l'inici del llibre ens recorda que

Abans ens feia por el bosc. Era el bosc del llop, de la bruixa, de la foscor. Era l'indret on ens podíem perdre. Quan els avis ens explicaven rondalles, el bosc era el lloc preferit per amagar-hi éssers malèvols, tramps i angoixes. (...) En canvi, ens sentíem segurs entre les cases, al mig de la ciutat, al barri. Era al lloc on ens feiem amb els companys, on ens trobàvem per a jugar plegats. (...) En unes quantes dècades, però, tot ha canviat. S'ha produït una transformació formidable, impetuosa, total, com mai no s'havia vist a la nostra societat. D'una banda, la ciutat ha perdut les seves característiques, s'ha tornat insegura i sospitosa; d'altra banda, han aparegut els verds, els ambientalistes, els animalistes, predicant el retorn a la verdura, al bosc. Tot d'una el bosc s'ha fet bonic, lluminós, objecte de somnis i de desig; la ciutat, en canvi, s'ha convertit en un indret lleig, gris, agressiu, perillós i monstruós.

Francesco Tonucci (1997) *La ciutat dels infants*, Barcelona, Barcanova, p. 23.

No cal dir que en aquesta cita trobem resumit el geògraf humanista Yi-Fu Tuan: tant el seu *Landscapes of Fear* (Oxford, Basil Blackwell, 1979) com *Topophilia. A study of environmental perception, attitudes and values* (Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall, 1974) expliquen les percepcions de por i/o satisfacció (amb tots els matisos intermedis possibles) que tenen dels paisatges les diverses cultures i els individus. Però també trobem alguna de les raons que permeten explicar el procés de suburbanització que s'ha donat al conjunt del món occidental: a la ciutat, i sobretot al centre, de dia trobem les botigues, els serveis, els museus; però de vespre trobem la violència, la droga, la prostitució. Així mateix, als barris anomenats *dormitori* no hi ha prou equipaments i serveis justament perquè són *dormitori*: però per a qui són *dormitori*?, es pregunta Tonucci; i la resposta és per als adults que van a treballar fora del barri, però no pas per a les mestresses de casa, o per a les persones jubilades, o per als infants. Per tant, l'opció que se'ns ofereix és fugir del perill i de l'abandonament –la ciutat– i anar al lloc sa, net i segur: les urbanitzacions de cases adossades. I es deixa de banda una altra opció: millorar el que no ens agrada de la ciutat on vivim.

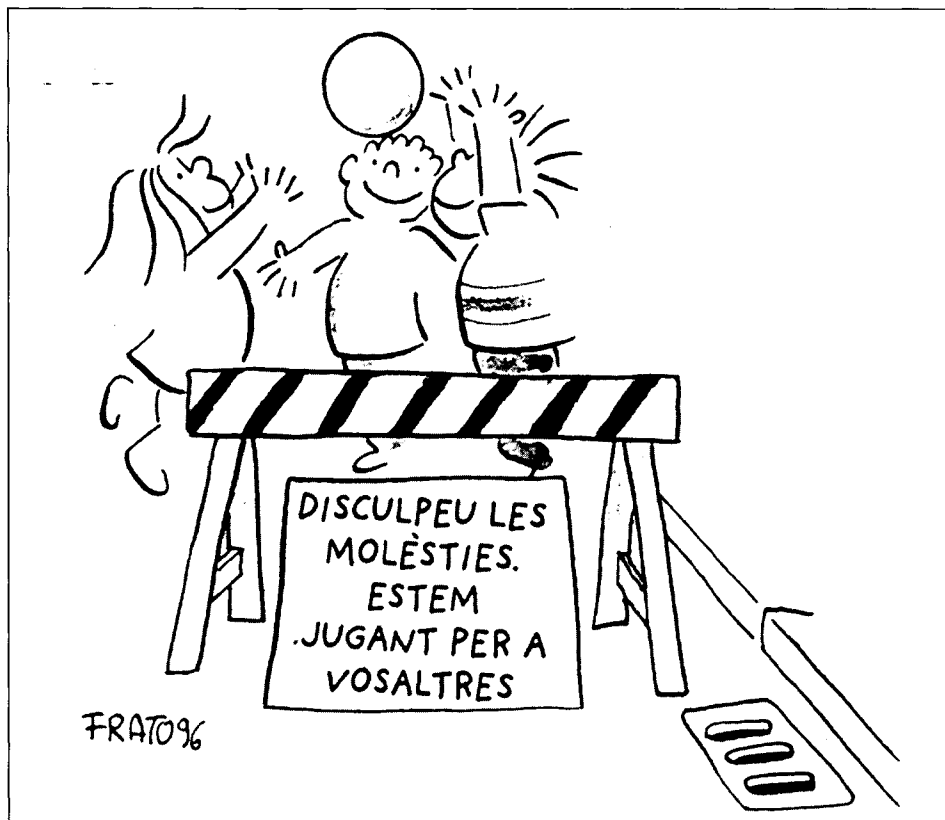
Però Tonucci no es queda només en la descripció i en la diagnosi. Intenta aportar solucions. I per això ens explica tot el que s'ha realitzat des de 1991 a Fano, ciutat italiana d'uns 55.000 habitants, per a fer-la més vivible per als infants: de la pàgina 125 a la 198, Francesco Tonucci descriu com els infants treballen i discuteixen en un *Laboratori municipal* com dissenyar escoles i parcs,

com aconseguir jugar a pilota a qualsevol plaça, com fer que els automobilistes respectin els semàfors i els passos zebra.

Fins aquí he resumit de manera breu –i és possible que amb poca traça– el llibre de Tonucci. Personalment crec que una de les funcions més importants que juga la geografia en la vida quotidiana és la d'intentar millorar la qualitat de vida de la societat on viuen i treballen els geògrafs o les geògrafes. I, per posar un exemple, a Barcelona s'estan fent moltes obres i se'n preveuen més: des de l'eixamplament de les voreres de molts carrers de Gràcia (que en teoria han de ser per caminar millor i no perquè hi aparquin els cotxes) fins a la construcció de cases, carrers, places i edificis al voltant del Besòs. És una ocasió que no hem de desaproveitar, com totes les possibilitats que podem utilitzar per actuar en qualsevol reforma de qualsevol pla d'ordenació urbana. I el text de Francesco Tonucci és un dels millors llibres de geografia aplicada que he llegit darrerament: llegim-lo, treballem-lo, discutim-lo, ens divertirem i aprendrem, i, el que és millor, podem intentar millorar la nostra quotidianitat.

Bibliografia de Francesco Tonucci en català i castellà

- TONUCCI, F. (1976): *La escuela como investigación*, Barcelona: Avance.
- TONUCCI, F. (1978): *Por una escuela alternativa. Seminario sobre el movimiento de cooperación educativa de Italia*, Barcelona: Grup de recerca educativa a Catalunya.
- TONUCCI, F. (1981): *Viaje alrededor de «El Mundo». Un diario de clase de Mario Lodi y sus alumnos*, Barcelona: Laia.
- TONUCCI, F. (1983): *Amb ulls de nen*, Barcelona: Barcanova.
- TONUCCI, F. (1988): *A los tres años se investiga*, Barcelona: Hogar del Libro.
- TONUCCI, F. (1989): *Els materials*, Vic: Eumo.
- TONUCCI, F. (1989): *Com ser infant*, Barcelona: Barcanova.
- TONUCCI, F. (1989): *Coses que es poden fer amb un nas llarg a més de dir mentides*, Barcelona: Aliorna.
- TONUCCI, F. (1989): *L'infant i nosaltres. Apunts sobre l'educació familiar i escolar*, Vic: EUMO.
- TONUCCI, F. (1990): *Ensenyar o aprendre?: l'escola com a recerca quinze anys després*, Barcelona: Graó.
- TONUCCI, F. (1990): *Olimpiades 92 amb ulls d'infant*, Barcelona: Barcanova.
- TONUCCI, F. (1994): *La solitud de l'infant*, Barcelona: Barcanova.
- TONUCCI, F. (1997): *La ciutat dels infants*, Barcelona: Barcanova.

Font: Portada de *La ciutat dels infants*, de Francesco Tonucci.